

Шифр: «Bitcoin»
Спеціальність: «Право»

**Правове регулювання обігу криптовалют у зарубіжних країнах та
Україні**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ І ЗАПРОВДЖЕННЯ БІТКОІНІВ.....	6
2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В ЗАРУБЖНИХ КРАЇНАХ.....	12
3. ПРАВОВИЙ СТАТУС БІТКОІНІВ УКРАЇНІ.....	16
ВИСНОВКИ.....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

ВСТУП

З другої половини ХХ століття активно розвиваються інформаційні технології, не минули ці процеси й економіку: в 50-тих ХХ століття вчені ввели такі категорії, як інформаційна, цифрова економіка, електронні (цифрові) гроші. Цифрова економіка поставила проблему необхідності створення універсального платіжного засобу, який би міг використовуватися не тільки в матеріальному світі, але і в віртуальному. Вершиною досконалості в розвитку технологій можна з повною підставою вважати поширення криптовалюти.

Технології сьогодні розвиваються швидше, ніж держава встигає адаптувати до світових тенденцій своє регулювання. Революційні зміни світу технологій, фінансів та інвестицій, коли з'являються нові фінансові інструменти та принципово інші бізнес-моделі, що створюються на основі технологій блокчейн, потребують від різних країн світу відповідної реакції.

Вивчення досвіду зарубіжних країн, стосовно нормативно-правового поля біткоїнів, сприятиме подальшому впровадженню та легалізації криптовалюти в Україні, це дозволить проаналізувати вже діючі нормативно-правові акти та нові законопроекти. У цьому відношенні особливий інтерес представляє досвід Європейського союзу, та країн Великої сімки: Великобританії, Німеччини, Італії, Канади, США, Франції і Японії.

Незважаючи на досягнуті успіхи в обумовлених країнах, очевидним є те, що до повної реалізації цифрових грошей у нашій країні ще досить далеко. Переходом на новий етап криптовалюти в Україні можна вважати законопроекти («Про обіг криптовалюти в Україні» та «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні»).

Разом з тим варто визнати, що потребує уточнення сутність понять «криптовалюта», «біткоїн», «майнінг» та «віртуальні гроші». Важливість зазначених питань вимагає подальшого дослідження сучасного стану

реалізації державної соціальної політики й аналізу тенденцій розвитку біткоїнів.

Впровадження законопроектів «Про обіг криптовалюти в Україні» та «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» обумовило актуальність теми наукової роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є аналіз нормативно-правового регулювання криптовалюти біткоїнів закордонних країн та розробка на цій основі рекомендацій щодо удосконалення законопроектів (№7183 и №7183-1) в Україні.

Для досягнення мети було поставлено такі завдання:

- уточнити суть поняття «криптовалюта»;
- узагальнити інституційні основи забезпечення бітконів;
- проаналізувати особливості становлення, сучасний стан бітконів;
- розкрити особливості нормативно-правового статусу цифрових грошей на прикладі держав Європейського союзу та Великої сімки;
- дослідити становлення криптовалюти в Україні;
- внести рекомендації щодо поширення та легалізації бітконів в Україні на основі закордонного досвіду.

Об'єктом дослідження є система цифрових грошей.

Предметом дослідження є удосконалення системи криптовалюти - бітконів в Україні на основі використання досвіду зарубіжних країн.

Методи дослідження. У процесі дослідження використаний комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Так, діалектичний метод використовувався для аналізу причин виникнення інституту криптовалюти; історичний – під час аналізу розвитку інституту криптогрошей в різні періоди; формально-логічний – для визначення понять «криптовалюта», «біткоїнів», «майнінг», «блокчейн» та ін.; порівняльно-правовий – для

порівняння національного регулювання криптовалюти з міжнародним і зарубіжним; системно-функціональний – при дослідженні процесу видобутки біткоїн-монет; формально-юридичний – при аналізі чинного законодавства та запропонованих проектів закону, щодо регулювання обігу криптовалюти. Цілісність дослідження також забезпечують системний і комплексний підходи. Для теоретичного осмислення різних аспектів проблеми застосовувався метод аналізу і синтезу (можливості адаптації західних зразків до процесів, що відбуваються в сучасній Україні, аналіз соціальної сфери).

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ БІТКОІНІВ

Перш ніж розглянути принципи роботи віртуальних грошей, варто достовірно розібратися з історією, що ж це за криптогроші біткоіни, коли вони виникли і як працюють.

Виходом в світ валюти біткоін прийнято вважати 2008-й рік, але її концепція була розроблена ще в далекому 1998-го, коли якийсь японець Вей Дай в кіберпанківській e-mail розсилці описав принцип дії принципово нової грошової системи. На той час створити таку систему було практично неможливо через занадто маленьку обчислювальну потужність комп'ютерів.

Вперше, світ дізнався про біткоіни 31 жовтня 2008-го року, коли одним анонімом Сатоши Нікамото був опублікований офіційний документ, що описує принцип дії криптовалюти. Цілком ймовірно, що Сатоши Нікамото - це псевдонім, під яким може ховатися людина або навіть ціла група людей з Японії.

Одним з найбільш знаменних подій в історії розвитку біткоіни прийнято вважати першу покупку за біткоін-монети. У лютому 2010 року в мережі з'явився перший сервіс для покупки біткоіни Bitcoin Market, а вже в травні того ж року користувач форуму про криптовалюта вирішив купити дві піци за 10 тисяч біткоіни, що дорівнювались 25 доларам. Однак в липні про біткоіни написали на популярному серед комп'ютерників порталі Slashdot і число користувачів віртуальних грошей почало різко зростати. В результаті вже через місяць 10 тисяч біткоіни коштували 600 доларів, а багато користувачів мережі почали активно «майнити» собі криптовалюту. Це призвело до появи першої біржі біткоіни MtGox, що дозволила не тільки купувати біткоінів, але і обмінювати їх на реальні гроші. Курс біткоіни швидко виріс - з 6 центів за одиницю в липні до 50 центів в листопаді; тоді ж сукупний обсяг ринку оцінили в 1 мільйон доларів.

У лютому 2011 року біткоїн зрівнявся за цінністю з долларом, а вже в березні були відкриті біржі з обміну криптовалюти на британські фунти і бразильські реалі. Тоді ж всі свої кошти в біткоіни вклав засновник шведської Піратської партії Рік Фальквінге, а знаменитий своїми викриттями сайт Wikileaks почав приймати в них пожертви. У квітні про криптовалюту написав журнал Time, а сукупний обсяг ринку біткоїн перевищив 10 мільйонів доларів.

Влітку біткоїн пережив цілу серію хакерських атак, які серйозно вдарили по курсу віртуальної валюти. Спочатку один з користувачів заявив, що у нього вкрали 25 тисяч монет, що приблизно дорівнювало 375 тисячам доларів. А шістьма днями пізніше зламали базу даних біржі MtGox, і у вільному доступі виявилися логіни і паролі від гаманців 60 тисяч користувачів. У той же день хакери заволоділи аккаунтом одного з адміністраторів майданчика, знизили курс біткоіни з 17 доларів до 1 цента за одиницю і спробували купити кілька тисяч монет. Біржу довелося закрити на тиждень; всі ціни були відновлені. Цей рік в історії біткоїн ознаменувався великими хакерськими атаками і значними стрибками курсу.

Однак негативний ефект був знівельований першої біткоіни-конференцією, що пройшла в рамках World Expo в Нью-Йорку. Аналогічний захід у листопаді відбулося в Празі. Паралельно матеріали про біткоіни опублікували Forbes і The Economist, а для New York Times колонку про криптовалюту написав нобелівський лауреат з економіки Пол Кругман.

У підсумку про біткоіни заговорили як про реальну альтернативу традиційним валютам, а нинішній голова ради директорів Google Ерік Шмідт оголосив про створення компанією свого аналога віртуальних грошей - Google-баксів. Однак проект так і не був реалізований, оскільки через кілька місяців біткоіни стали асоціюватися з тіньовою економікою та криміналом.

Справа в тому, що в лютому 2011 року свою роботу розпочала анонімна електронна торговельна площадка Silk Road. Зайти на неї можна було тільки через Тор-браузер, а для оплати учасники угоди використовували найбезпечніший спосіб - біткоіни. Більше половини всіх товарів становили наркотичні речовини, будь-який бажаючий міг придбати зброю, чужі реквізити банківських карт і персональні дані, а також заборонені порнографічні матеріали. Деякі користувачі навіть натикалися на оголошення про продаж людських органів або пропозиції послуг кілерів. У 2012 році обсяг продажів Silk Road досяг 15 мільйонів доларів; за час існування майданчика користувачі зробили понад мільйон угод на суму 9,5 мільйона біткоінів. Розслідування діяльності сайту вів агент департаменту з контролю за оборотом наркотиків США Карл Форс, чий зусилля багато в чому призвели до арешту засновника Silk Road Росса Вільяма Ульбріхта в жовтні 2013 року. У 2012-му році валюта продовжувала розвиватися і залучати на свій бік все більше і більше користувачів. В цьому ж році в вересні було створено перша спільнота з підтримки криптовалюта - Bitcoin Foundation.

У 2013-му році курс біткоіну після довгого застою почав стрімко зростати, валюта ставала все більш популярною. У вересні того ж року був затриманий власник великої компанії з продажу наркотиків на чорному ринку, яка здійснювала продаж товару за біткоін. Також була проведена затримка організації зі збору біткоінів на вбивство політиків. Незважаючи на те що репутація валюти сильно постраждала, вона не втратила своєї популярності, і деякі країни навіть визнали її легальною.

В історії біткоінів з 2008 року було багато злетів і падінь. Були часи, коли вартість цієї криптовалюти не рухалася з мертвої точки тривалий час. Також були різкі злети курсу до небувалих котирувань. Але навіть незважаючи на таку нестабільність, криптовалюта не втрачає своєї популярності і продовжує активно розвиватися в середовищі цифрової економіки: більшість великих інвесторів почали вкладати у відкриття своїх

власних обчислювальних центрів для добути віртуальних грошей щодня відбувається до 300 тисяч платежів в біткоіни, а суми продовжують рости.

Ознайомившись з історією появи та розвитку віртуальних грошей, розглянемо більш детально саме сутність криптовалюти, зміст головних дефініцій, обумовлених в анотації наукової роботи.

Пояснення сутності віртуальних грошей, або інакше кажучи криптовалюти в різних словникових та експертних джерелах відрізняються за характером опису, але всі науковці збігаються в одній думці, що «криптовалюта» - це платіжна грошова одиниця, представлена у вигляді програмного коду, яка дозволяє проводити миттєві транзакції в будь-яку точку світу. Кожен платіж анонімний, захищений від злону, повністю контролюється користувачем і проводиться з мінімальними комісійними.

Біткоін (bitcoin) - це самостійна валюта, яку можна конвертувати в гроші практично будь-якої країни.

Щоб отримати (або добути) біткоіни, потрібно розшифрувати складний математичний код за допомогою спеціальних комп'ютерних комплексів. Даний процес називається «майнінгом» криптовалюти (здобиччу).

Майнінг - це видобуток зашифрованого і обмеженого в кількості криптовалютного програмного коду, потрібна комбінація для якого формується методом підбору безлічі числових варіацій.

Криптовалюта заснована на математичних розрахунках. Принцип роботи біткоінів заснований на тому, що всі комп'ютери в мережі знаходяться в різних точках планети, при цьому вони працюють над одним завданням - здійснюють математичні розрахунки. Всі вироблені операції з валютою записуються в спеціальний блок. Кожен комп'ютер може стати «батьком» нового блоку один раз в 10 хвилин. Перед цим, він повинен вирішити дуже складну обчислювальну задачу, яка сама підбирається системою. Якщо кількість тих, хто видобуває біткоіни збільшується, то

завдання також стає складніше. За новий згенерований пакет, «користувач-батько» отримує нагороду в певну кількість біткоїн - монет.

Біткоїн має кілька особливостей - це анонімність, незалежність, обмеженість і невелика популярність. Кожна людина на сьогоднішній день може завести свій власний біткоїн - гаманець, при цьому всі транзакції будуть анонімними і ніхто ніколи не зможе дізнатися, хто є справжнім власником цього гаманця, якщо тільки він сам про це не повідомить. Біткоїни часто розплачуються за покупку зброї і наркотиків на чорному ринку, що трохи псує репутацію валюти. Часто цю криптовалюту порівнюють зі злитками золота тому як кількість біткоїнів є обмеженою. До 2033 року в обороті буде 21 мільйон біткоїнів, після чого випуск монет завершиться. Але незважаючи на вичерпаність криптовалюти, невелика популярність і незалежність не дають курсу біткоїнів обвалитися до нуля. Більше того, саме новизна, не тривіальність та певна обмеженість провокують з кожним днем більшу кількість інтернет користувачем спробувати себе у ролі майнерів. Всі виконані транзакції надійно захищені від злому і зберігаються в електронному реєстрі.

Криптовалюти мають захист у вигляді криптографічного коду, що дозволяє емітувати їх будь-яким користувачем-оператором в обхід дій і позиції центробанку. Технологія блокчейну - ланцюг блоків крипто-транзакцій) базується на спеціальних алгоритмах шифрування, що потребує відповідного ІТ-забезпечення, або інакше кажучи блокчейн - загальнодоступна і незмінна облікова інтернет книга, в якій фіксується приналежність віртуальних грошей.

Випуск і облік таких одиниць криптовалют є децентралізованим. Відсутність зовнішнього чи внутрішнього адміністратора процесу майнінга (видобування) – є ключовою особливістю криптовалют. Відповідно криптовалюти не мають меж свого утворення і обігу (поширення).

Відповідно постає важливе питання як для економіки, так і для суспільства, щодо регулювання та стимулювання розвитку цифрових валют, криптовалют, в Україні. Адже новітні технології, як у цьому випадку криптовалюти, створюють надходження додаткових фінансових інвестицій.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІТКОІНІВ В ЗАРБІЖНИХ КРАЇНАХ

Вищевикладене підкреслює необхідність обов'язкового розгляду питання про нормативно-правове регулювання біткоінів зарубіжних країн.

Правовий статус біткоін істотно варіюється від країни до країни, і до сих пір правові норми регулювання обігу криптовалюти не визначені або змінюються в багатьох з держав. У той час як більшість країн не визнають використання біткоінів само по собі незаконним, його статус як гроші (або товар) варіюється за різними нормативно-правовими наслідками. Деякі країни вважають легальним біткоін та дозволяють його використання і торгівлю, інші заборонили або обмежили обіг віртуальних грошей. Крім того, різні урядові установи, відомства, і суди класифікують біткоіни також по-різному.

Європейський Союз не прийняв ніякого конкретного законодавства щодо статусу біткоінів в якості валюти, але заявив, що ПДВ (податок на додану вартість - непрямий податок) не застосовується до конвертації між традиційною (фіатичною - гроші, номінальна вартість яких встановлюється і гарантується державою) валютою та біткоїнами.

ПДВ та інші податки, наприклад, прибутковий податок, як і раніше застосовуються до операцій, здійснених з використанням біткоінів для товарів і послуг.

У жовтні 2015 року Суд Європейського союзу визнав, що «обмін традиційними валютами для одиниць віртуальної валюти - біткоін звільняється від сплати ПДВ», і що «держави – члени Європейського союзу повинні звільняти, зокрема, від операцій, пов'язаних з валютою, банкноти та монети, що використовуються як законний платіжний засіб», що робить біткоін валютою, а не товаром. На думку суддів, податок не повинен стягуватися, оскільки біткоіни слід розглядати як засіб платежу. За даними Європейського центрального банку, традиційне регулювання фінансового

сектора не поширюється на біткоіни, тому що воно не пов'язане з традиційними фінансовими установами.

Європейський Центральний банк розглядає біткоіни як конвертовану децентралізовану віртуальну валюту. У липні 2014 року Європейське банківське управління радило європейським банкам не долучати біткоіни до грошового та обмінного обігу, поки не буде встановлено правовий статус криптовалюти та режим регулювання віртуальних грошей.

У 2016 році Європейська Комісія направила на розгляд пропозицію Європейського Парламенту про створення робочої групи з моніторингу віртуальних валют для боротьби з відмиванням коштів та тероризмом. В результаті розгляду пропозиції, біло прийнято 542 голоси «за» проти 51 «проти» і 11 утрималися. Європейська комісія також представила "паралельну" пропозицію, спрямовану на запобігання методів ухилення від сплати податків. У 2017 році з'ясувалося, що прийнята пропозиція, створює необхідність персоналізації криптовалютних бірж і криптовалютних гаманців для ідентифікації підозрілої активності, що суперечить головній властивості біткоінів – анонімності.

У 2013 році в країнах Великої сімки цільова група з фінансових заходів опублікувала заяву керівних принципів, які можуть бути застосовні до компаній, які беруть участь у передачі біткоінів та інших валютах. Наслідком цієї заяви, є те, що інтернет - платіжний сервіс, який дозволяє третій особі фінансування з анонімних джерел, може зіткнутися з підвищеним ризиком (відмиванням грошей, фінансуванням тероризму). Вони прийшли до висновку, що це може «створити проблеми для країн (протидії відмиванню грошей / фінансуванню тероризму) регулювання і нагляд.

Ці приклади є не єдиними в світовій практиці. Наприклад, криптовалюта в Японії з квітня 2017 року офіційно стала платіжним засобом з прийняттям відповідного закону. При цьому офіційною грошовою одиницею залишилась

«єна» - офіційна валюта Японії. Передбачається, що контроль над віртуальними валютами буде здійснювати Агентство фінансових сервісів (Financial Services Agency), а операції з криптовалютами будуть документуватися для уникнення від зловживань. Компанії - оператори ринку повинні мати не менше 100 тис.дол.США резервної валюти і сплатити одноразовий внесок при ліцензуванні у розмірі 300 тис.дол.США. При відмові у ліцензії гроші-внесок не повертаються.

Консорціум (тимчасове статутне об'єднання промислового і банківського капіталу для досягнення спільної мети) японських банків отримав дозвіл від Центробанку Японії погодження на створення власної цифрової валюти J Coin, яку передбачається використовувати не пізніше 2020 р. (рік проведення літньої олімпіади в Японії), що дасть змогу туристам оплати товарів, або здійснювати переводу грошей за допомогою смартфонів. Прогнозується, що до 2020 р. ринок криптовалют в Японії зросте десятикратно.

Фінансові регулятори Сполучених Штатів Америки (США), Сінгапуру, Канади виступили із заявами, в яких стверджується про доцільність сприймати різні види криптовалют як цінні папери при традиційному виході компаній на біржі. У США розгортає діяльність WingCash - національна цифрова валютна платформа, у розвитку якої зацікавлена Федеральна резервна система (ФРС) для розширення долара США в цифровій сфері. Передбачається, що це дозволить ФРС покращити можливості виконувати функцію управління грошовою масою водночас з широким і недискримінаційним доступом до ефективних засобів електронної торгівлі. При законодавчому санкціонуванні цифрових банкнот, записи Digital Fed не замінять фізичні рахунки і монети, а будуть додатковою послугою ФРС.

В листі Європейського центрального банку (ЄЦБ) зауважується, що криптовалюти не містять загрози для фінансової стабільності внаслідок їх незначних обсягів в обігу і відсутності широкого визнання користувачами.

Переваги криптовалют акцентуються в глобальному охопленні і високій швидкості транзакцій, низьких чи відсутніх комісійних. Недоліки зводяться до відсутності прозорості та анонімності угод, значна волатильність (тенденція ринкової ціни змінюватися з часом) та залежність від ІТ-інфраструктури.

Проведений аналіз нормативно - правових проваджень стосовно регулювання обігу біткоінів закордоном дозволяє зробити висновок, що кожна країна по - різному відноситься до використання криптовалюти. В одних країнах легалізація біткоінів є неприпустимою можливістю, в інших же державах біткоіни розглядаються як фіатний засіб обміну, для введення в обіг якого необхідно приділити більшу увагу нормативно - правового забезпечення та регулювання подібних грошей. А в деяких країнах, зовсім скоро можна буде придбати товар за віртуальні гроші. Однозначно те, що в економічному і правовому світі не складеться єдиної точки зору стосовно біткоінів. Однак, досвід зарубіжних країн здатний допомогти сформулювати Україні власне ставлення до криптовалюти.

ПРАВОВИЙ СТАТУС БІТКОІНІВ В УКРАЇНІ

Досвід зарубіжних країн заслуговує на увагу і допомагає нам зробити відповідні висновки про стан правового забезпечення криптовалюти України.

Поява і розвиток цифрових грошей зумовлені економічним розвитком, що не оминув й Україну.

У листопаді 2014 року Національний банк України зробив заяву щодо правового статусу біткоїн в країні. НБУ вказав, що використання біткоїнів пов'язано з підвищеними ризиками через анонімність і децентралізованість операцій. На думку НБУ, біткоїни привабливі для протиправних дій, в тому числі для відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом, або для фінансування тероризму. НБУ нагадав, що на території України єдиною законною платіжною одиницею є гривня, заборонено випуск і обіг як засобів платежу інших грошових одиниць, а також використання грошових сурогатів.

У березні 2017 року голова Ради Національного банку України зазначив, що Нацбанк України вивчає досвід впровадження інноваційних продуктів на ринку платежів і відстежує політику центральних банків і державних установ інших країн для того, щоб врегулювати питання віртуальних валют.

10 жовтня 2017 року в Верховній Раді України, зареєстрували законопроекти, завданням яких є врегулювання відносин, пов'язаних з обігом криптовалюти.

Це законопроект №7183 «Про обіг криптовалюти в Україні» та проект закону №7183-1 «Про стимулювання ринку криптовалюта і їх похідних в Україні». Проаналізуємо головні положення в обох законопроектах.

Згідно до законопроекту №7183 криптовалютою є програмний код, а в проекті №7183-1 дано інакше розуміння, а саме: криптовалюта – це децентралізований цифровий вимір вартості.

Відповідно до законопроекту №7183 криптовалюта виступає в якості об'єкту права власності та може бути засобом обміну; в другому є фінансовим активом. В законопроекті «Про стимулювання ринку криптовалюти та їх похідних в Україні» майнером може бути будь-яка фізична або юридична особа, яка забезпечує працездатність системи блокчейн, а в проекті «Про обіг криптовалюти в Україні» майнером може бути тільки суб'єкт підприємницької діяльності (фізична або юридична особа), що вже порушує природну рису біткоінів – анонімність.

Стосовно криптовалютних бірж також складаються неоднозначні погляди, а саме у проекті №7183-1 біржею є організація, що забезпечує взаємозв'язок між суб'єктами криптовалютних операцій, яка здатна забезпечувати обмін криптовалют на електронні гроші, валютні цінності, цінні папери, а в №7183 - юридична особа, яка має статус фінансової установи та надає всі види фінансових послуг на ринку криптовалют.

Вимоги до криптовалютних бірж також різняться, в першому випадку вони повинні визначатися в окремому нормативному акті, в другому, необхідно лише юридичній особі, що існує у формі господарського товариства, отримати відповідно до закону статус фінансової установи. Мінімальний розмір статутного капіталу повинен становити не менше п'яти мільйонів гривень в день видачі ліцензії на здійснення діяльності. Статутний капітал повинен бути сформований виключно грошовими коштами. Не менш 51% в статутному капіталі належить громадянам України.

Регулятором спочатку виступав Національний банк, в наступній версії законопроекту його було замінено на державний орган, який здійснює

державне регулювання і нагляд за діяльністю на ринках небанківських фінансових послуг.

Також запропоновані документи дають різні відповіді на питання: «Як здійснюються крипто обмінні операції?». Відповідно до законопроекту №7183 обмін криптовалюти на електронні гроші, фінансові цінності, цінні папери здійснюється криптовалютною біржею. Переміщення криптовалюти може здійснюватися за допомогою онлайн-сервісів з обміну криптовалюти в мережі-інтернет. Суб'єкт криптовалютних операцій здійснює обмін криптовалюти за допомогою онлайн-сервісів з обміну криптовалюти на свій страх і ризик. В №7183-1 закріплено, що обіг здійснюється тільки виключно через криптовалютні біржи, пункти обміну криптовалюти. Криптообмінні операції з придбання криптовалюти за національну валюту можуть здійснювати виключно інвестори на ринку криптовалюти.

Також законопроект №7183-1 вирішив проблему з відкриттям рахунків криптовалюти, а саме визначив, що фізичним і юридичним особам резидентам і нерезидентам забороняється відкриття анонімних рахунків. Умови відкриття рахунку містяться в договорі з криптовалютною біржею.

Обидва законопроекти збігаються в питанні ліцензування криптовалютних бірж, згідно з проектами воно повинно бути вже передбачено ліцензією, яку видає регулятор криптообмінного процесу.

Крім того, законопроектом №7183-1 передбачені форми стимулювання діяльності майнерів. Наприклад, такі як пільгове оподаткування та спеціальні тарифи на електроенергію.

Законопроект №7183-1 можна вважати другою спробою регулювання криптовалюти в Україні. Метою прийняття даного проекту закону є встановлення правових та організаційних засад здійснення криптоіндустрії в Україні, стимулювання розвитку платіжної і цифрової інфраструктури, що забезпечують майнінг і оборот криптовалюти, забезпечення прав і законних

інтересів осіб, інвесторів, що здійснюють комерційну та економічну діяльність у цій галузі. Основним завданням проекту №7183-1 заявлено створення умов для стимулювання розвитку діяльності криптоіндустрії в Україні, використання криптовалюти в повсякденному житті при здійсненні товарообмінних операцій суб'єктами господарювання, захист прав, законних інтересів професійних учасників ринку та інвесторів.

У зв'язку з тим, що за останні роки швидко виріс даний ринок, в Україні механізми, що регулюють криптоекономіку, до сих пір не отримали належного розвитку.

Тому, саме в цьому законопроекті передбачається встановлення можливих чинників для розвитку криптовалютного ринку в Україні, для здійснення операцій з нею, стабільної роботи бірж з обміну криптовалюти і роботи майнерів в рамках правового поля. Також для стимулювання нової криптоекономіки вноситься можливість надання деяких преференцій для основних гравців ринку.

На відміну від проекту закону №7183, альтернативний законопроект №7183-1 передбачає введення 2% збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з кожної криптообмінної операції, що як би призведе до додаткових надходжень до Пенсійного фонду України та зменшить фінансування його дефіциту з Державного бюджету України. Крім того, згідно з пояснювальною запискою, його прийняття дозволить:

- створити передумови для розвитку економіки на базі новітніх технологій в Україні
- призведе до надходженню додаткових високотехнологічних інвестицій;
- підвищить конкурентоспроможність України на світовому ринку і сприятиме зростанню ВВП.

Даний варіант законопроекту, має більш чітку логічну структуру, він більш досконалий аніж як в законопроект №7183, але разом з тим і в проекті №7183-1 є свої недоліки.

У пояснювальній записці до законопроекту зазначається, що головною метою є стимулювання розвитку платіжної інфраструктури для видобутку і обороту криптовалюта, але поняття регулювання ринку криптовалюти було проігноровано, воно було не сформовано. Принаймні, це впливає з назви документа: «Про стимулювання ринку і їх похідних в Україні». Однак, документ не відповідає заголовку, оскільки в тексті позначений і регулятор, і порядок ліцензування криптовалютних бірж, а також встановлені обмеження для майнерів і багато інших деталей. Тим часом, в законопроекті дійсно є пункт, що пропонує конкретні дії для стимулювання ринку криптовалюти в Україні. Зокрема, пропонується встановити для майнерів спеціальні тарифи на електроенергію згідно зі статтею 10 законопроекту. Якими саме вони будуть - законопроект не уточнює, і трактування в пояснювальній записці немає.

Далі, в статті 1 законопроекту криптовалюта визначена як «децентралізоване цифровий вимір вартості», яке для цілей правового регулювання вважається «фінансовим активом». У пояснювальній записці, пояснюється таке визначення тим, що так криптовалюта (як фінансовий актив) вважають в більшості провідних країнах світу. Але це далеко не так. В аналізі попередньому законопроекту було зазначено, що криптовалюта - має різне визначення, від електронних грошей, до товару або цінних паперів. Багато в чому, виходять національні юрисдикції з того, що вже у них напрацьовано, і яка галузь застосування вважається найбільш розвиненою.

Український ринок фінансових послуг і відповідно законодавче регулювання, саме підлягає реформуванню і перегляду. Тому, на основі не переконливих та недосконалих вимогах законопроекту, бракує підстав для того, щоб криптовалюту, її природну і функціональну суть вважати

фінансовим активом. Аргументи не були наведені в пояснювальній записці. В українських реаліях є великим ризиком впровадити нову технологічну галузь, але незважаючи на це, потрібно продовжувати подальшу спробу надати чіткий статус криптовалюти в Україні.

Далі, в статті 6 законопроекту, регулятором ринку обороту криптовалюта визначено державний орган, який здійснює регулювання і нагляд за діяльністю на ринках небанківських фінансових послуг (крім діяльності на ринку цінних паперів) в межах і порядку, передбачених Законом України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг ". Тобто, це буде або Нацкомфінпослуг або НБУ в разі переходу до нього відповідних повноважень після проведення можливої реформи на ринку фінансових послуг. Знову ж таки, і в цьому законопроекті спостерігається та ж дилема, пов'язана з регулятором. Раніше в попередньому аналізі було відзначено, що на даний момент в країні три регулятора на фінансовому ринку - НБУ, Нацкомфінпослуг і НКЦБФР (Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку).

Аналізуючи текст іншого законопроекту «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» 2414а, слід підкреслити основні положення Розділу IV (Перехідні положення), де ініціатори законопроекту спробували збільшити граничне значення для фінансових операцій, які підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу до 500 тис. грн. Однак ніякої прив'язки до криптовалюти або порядку їх регулювання в Україні даний законопроект не має. Також немає будь-яких згадок про віртуальні гроші і в пояснювальній записці до законопроекту 2414а. У прикінцевих положеннях законопроекту пропонується «замінити цифри 150 000 на 500 000» у відповідному законі, а саме до статті 9 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню

розповсюдженню зброї масового знищення». Крім того, ініціатори законопроекту запропонували ще переглянути і поріг для операцій, за якими фінансові установи повинні проводити верифікацію та ідентифікацію клієнтів при проведенні фінансових операцій. Ініціатори пропонують збільшити відразу в 10 разів - до 150 тис. грн., з цього зрозуміло, що глава комітету надає великого значення даному регулятору.

Далі, в статті 15 законопроекту №7183-1, простежується певна колізія з природою і сутністю криптовалюти. Стаття чітко забороняє криптобіржам «відкривати анонімні рахунки в криптовалюти». Тобто, немає відмінною риси криптогрошей - анонімності. Більш того, серед інших норм порядку про відкриття таких рахунків, проект приділяє увагу порядку їх арешту в тому випадку, якщо на рухоме майно клієнта накладено обтяження. Такі рахунки біржа повинна блокувати і повідомляти про їх наявність судових виконавців. Слід зазначити, що проект забороняє здійснювати будь-які обмінні операції з криптовалютою поза ліцензованих бірж. Іншими словами, жодна обмінна операція з використанням біткоінів або іншої криптовалюти не залишиться без уваги контролюючих органів. В законопроекті №7183-1, в частині про регулювання діяльності криптобірж в Україні, є велика кількість умовностей і обмежень, недостатня кількість статей і положень, що розширюють повноваження і функціональність такого явища, як криптовалютної біржи. Видно чітке прагнення ініціаторів законопроекту взяти діяльність криптобірж під свою опіку і контроль через Нацкомфінпослуг.

Слід звернути увагу на визначення статті 6 пункт 4. У тому плані, що регулятор має право в рамках, визначених цим законопроектом і Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», делегувати частину своїх повноважень саморегулюючим організаціям.

Відзначимо, що на сьогоднішній момент в Україні немає чіткого законодавчого поля, що визначає діяльність, функції, права та обов'язки

саморегулюючих організацій. Це стосується також будь-яких процесів, пов'язаних з добутком біткоінів. На цьому тлі виникає багато протиріч, у законності та правомірності майнерства в Україні.

Відповідно до Ст. 42 Конституції України: «Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом». Оскільки віртуальні гроші не мають чіткого правового статусу та чинного закону, що регулював би обіг криптовалюти, то біткоіни підпорядковані принципу диспозитивності (можливості вільного розпорядження суб'єктом його правами).

Біткоіни як і раніше позбавлені чіткого нормативного регулювання. Вони немов «зависли» на межі законності та правопорушення. Але на сьогоднішній день їх використання не суперечить статтям Конституції України, а отже може здійснюватися на території країни, без жодної правової оцінки. Краще за все в цьому випадку зареєструватися в ФОП (Фізична особа-підприємець, він же суб'єкт підприємницької діяльності (СПД)). Це дозволяє здійснювати діяльність майнера, на основі повноважень юридичної особи або зареєстрованої фізичної особи – підприємця.

Що стосується розглянутих законопроектів, то безсумнівно, питань до визначень і положень в законопроекті залишається досить багато. Законопроекти - гарна спроба привернути увагу до питання крипто обігу, він повинен стати базою для дискусії в парламентському комітеті. Варто врахувати існуючі недоліки запропонованих законопроектів, та продовжити роботу над поданням законопроектів з цього приводу.

ВИСНОВКИ

В науковій роботі були дослідженні нормативно - правові засади правового регулювання цифрових грошей, криптовалюти в країнах Європейського союзу та Великої сімки: Великобританії, Німеччини, Італію, Канади, США, Франції та Японії. Встановлено основні проблеми легалізації криптовалюти в Україні, досягнуті поставлені завдання, сформульованні висновки і рекомендації.

1. Визначено поняття «криптовалюта», а саме нею виступає платіжна грошова одиниця, представлена у вигляді програмного коду, що дозволяє проводити миттєві транзакції в будь-яку точку світу .

2. Вивчено досвід зарубіжних країн, стосовно нормативно-правового поля біткоінів.

3. Проаналізовані нові законопроекти («Про обіг криптовалюти в Україні №7183 та «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» №7183-1), про впровадження та легалізацію криптовалюти в Україні.

4. Встановлено, що правовий статус цифрових грошей істотно варіюється від країни до країни, і до сих пір він змінюється або не визначаються в багатьох з держав. Більшість країн не признають використання біткоінів само по собі незаконним, його статус як гроші (або товар) варіюється за різними нормативно-правовими наслідками. У той час як деякі країни явно дозволяють його використання і торгівлю, інші заборонили або обмежили його. Крім того, різні урядові установи, відомства, і суди класифікують біткоіни по-різному.

4. Зроблено висновок, що прийняття Закону створить передумови для розвитку економіки на базі новітніх технологій в Україні, що призведе до надходження додаткових високотехнологічних інвестицій, підвищить конкурентноспроможність країни на світовому ринку та сприятиме зростанню ВВП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 42.
2. Про обіг криптовалюти в Україні : Проект закону України від 06.10.2017 № 7183. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684
3. Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні : Проект закону України від 10.10.2017 № 7183-1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710
4. Нацбанк рассказал о судьбе Bitcoin в Украине. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sud.ua/ru/news/publication/108440-natsbank-rasskazal-o-sudbe-bitcoin-v-ukraine>
5. Правовой статус Bitcoin: разрешен или запрещен? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sud.ua/ru/news/laws/107613-pravovoy-status-bitcoin-razreshen-ili-zapreshen>
6. НБУ: Майнинг биткоинов не является нарушением закона. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finance.liga.net/cryptoeconomics/2017/9/1/news/54508.htm>
7. Министерство криптовалют Украине не нужно. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2017/09/5/628672/>
8. Голубева Н.Ю. Биткоины «в законе»: блиц-комментарий к законопроекту № 7183. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yaizakon.com.ua/bitkoiny-v-zakone-blits-kommentarij-k-zakonoproektu-7183/>
9. Правовое регулирование криптовалютного бизнеса. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://axon.partners/wp-content/uploads/2017/02/GLOBAL-ISSUES-OF-BITCOIN-BUSINESSES-REGULATION.pdf>

10. В НБУ обещают подумать о статусе Bitcoin до конца августа. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zib.com.ua/ru/129875-v_nbu_obeschayut_podumat_o_statuse_bitcoin_do_konca_avgusta.html
11. European Central Bank, Virtual Currency Schemes (Oct. 2012). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes-201210en.pdf>
12. О подходах в международном регулировании криптовалют в отдельных иностранных юрисдикциях // Деньги и кредит. – 2016. - № 3. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.cbr.ru/publ/MoneyAndCredit/kuznetsov_03_16.pdf
13. Европейский суд признал биткоин валютой и освободил его от НДС. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://forklog.com/evropejskij-sud-priznal-bitkoin-valyutoj-i-osvobodil-ego-ot-nds/>